

Sofia Virta vihr ym.

Kirjallinen kysymys väkivallan vastaisen työn rakenteiden selkeyttämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Yksikin väkivallanteko on liikaa.

Väkivalta aiheuttaa sekä terveydellisiä, sosiaalisia että taloudellisia haittoja yhteiskunnalle. Se traumatisoi, vammauttaa ja pahimmillaan johtaa kuolemaan. Suuri osa väkivallasta jää piilorikollisuudeksi ja väkivaltaa kokenut vaille tukea.

Lähisuhdeväkivalta on yksi vakavimmista ihmisoikeusongelmista Suomessa. Lähes joka toinen suomalaisnainen on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 ikävuoden jälkeen, mikä tekee Suomesta toiseksi vaarallisimman EU-maan naisille. Covid-19-pandemian aikana lähisuhdeväkivalta on lisääntynyt, mutta merkittävä osa siitä jää piiloon. Ongelma on hyvin sukupuolittunut, sillä suurin osa lähisuhdeväkivaltaa kokeneista on naisia. Kuitenkin vaikutukset muihin sukupuoliin sekä erityisesti väkivaltaa kokeviin ja sitä sivusta todistaneisiin lapsiin ovat vakavat. Väkivallan vastaisessa työssä onkin tärkeää huomioida väkivaltailmiöiden sukupuolittuneisuus sekä monisyisyys. Aiheesta on käyty viime vuosina keskustelua, mutta väkivallan torjumiseksi tarvitaan rakenteellisia toimia.

Lähisuhdeväkivallan lisäksi väkivaltaa ilmenee myös kodin ulkopuolella. Erityisesti miehet kohtaavat väkivaltaa naisia useammin julkisilla paikoilla, ja tekijänä on useimmiten toinen mies. Sukupuolivähemmistöön kuulumisen lisää väkivallan riskiä. Väkivaltakokemuksia mitataan kattavimmin Kansallisessa rikosuhritutkimuksessa, jota on toteutettu vuosittain vuosina 2012—2018. Tutkimuksen mukaan noin joka viides suomalainen joutuu vuosittain väkivallan tai väkivallalla uhkailun kohteeksi.

Tarve moniammatilliselle väkivallan ennaltaehkäisylle ja torjumiselle on tunnistettu jo vuosia sitten. Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Kuntaliitto julkaisivat vuonna 2008 suosituksensa lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisystä valtakunnallisessa Tunnista, turvaa ja toimi -oppaassa. Suosituksiin kuuluu toimintamalli, joka sisältää muun muassa matalan kynnyksen palveluja, akuutti-palveluja, pitkäaikaista tukea, terapiaa sekä selkeän palvelupolun väkivallan kaikille osapuolille. Myös Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma edellyttää, että peruspalvelut, kuten neuvolapalvelut, varhaiskasvatus, kouluterveydenhuolto ja opiskeluhoito, turvataan ja ne toimivat hyvin, jotta varhainen tuki, ohjaus hoitoon, hoito ja avun saanti toteutuvat.

Kirjallinen kysymys KK 587/2021 vp

Malleja vaikuttavaan väkivallan vastaiseen työhön on näin ollen olemassa, mutta esimerkiksi Amnestyn vuonna 2021 julkaisemasta seurantalutkimuksesta selviää, että kuntien tekemä väkivallan vastainen työ on puutteellista ja että alueelliset erot ovat suuria. Vastuu väkivallan torjumisen käytännöistä on tähän asti ollut suurelta osin kunnilla, mutta väkivaltatyön rakenteet kunnissa ovat heikot tai puuttuvat kokonaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen on määrä tulla asteittain voimaan niin, että viimeiset lait tulevat voimaan 1.1.2023. Tämän myötä nousee uusia kysymyksiä väkivaltatyön tavoitavuuden ja laadun varmistamisesta sekä palveluiden järjestämisvastuusta. Suuri osa palveluista siirtyy hyvinvointialueille. Väkipaltaan puuttuminen kuuluu kuitenkin sosiaali- ja terveystoimen lisäksi aina myös muille hallinnonaloille. Kuntien tehtäväksi jää sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeenkin kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen. Uudistuksessa on varmistettava toimivat ratkaisut vastuunjakoon sekä turvattava palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus ja laatu.

Asiantuntijat ovat esittäneet, että Suomessa tulisi säätää väkivaltatyön rakenteet määrittävä laki. Tällä hetkellä iso osa väkivallan vastaisesta työstä on järjestöjen vastuulla tai hankeluontoista. Järjestöjen työn turvaamisen lisäksi väkivallan vastaisen työn tulisi kuitenkin olla kiinteä ja pysyväluonteinen osa julkista sektoria. On nähty, että pelkät suositukset eivät riitä takaamaan laadukkaita, yhdenvertaisia ja aidosti saavutettavia palveluja. Väkipalatyössä on perehdyttävä eri rikostyyppien ja ryhmittymien toimintaan, kuten myös yksilön ja yhteisön asenteisiin ja arvoihin. On ymmärrettävä väkipaltaa, jotta sitä voi vähentää. Me allekirjoittaneet pidämme tärkeänä selvittää, millainen laki parhaiten auttaisi hyvinvointialueita ja kuntia torjumaan väkipaltaa. Onnistuessaan laki toisi mukanaan velvoittavuutta sekä selkeyttä hajanaiseen nykytilaan. Tämä puolestaan edesauttaisi väkipalatyön suunnitelmallisuutta ja kehittämistä. Lain myötä palveluita olisi myös tarjolla yhdenvertaisesti ympäri Suomea asuinpaikasta riippumatta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Minkälaisin valtakunnallisin toimin hallitus pyrkii selkeyttämään väkivallan vastaisen työn rakenteita, lisäämään niiden velvoittavuutta sekä turvaamaan väkivallan vastaista työtä kunnissa ja tulevilla hyvinvointialueilla?

Kirjallinen kysymys KK 587/2021 vp

Helsingissä 25.10.2021

Sofia Virta vihr
Mirka Soinikoski vihr
Noora Koponen vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Hanna Holopainen vihr
Pirkka-Pekka Petelius vihr
Satu Hassi vihr
Inka Hopsu vihr
Saara Hyrkkö vihr
Atte Harjanne vihr
Mari Holopainen vihr